

اصول نگارش خبر تیترو لید نویسی

مدرس: طلعت کاروانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تیترا چیست؟

هدایت کننده‌ی خواننده به خبر است.
بیان خبر به شکل کوتاه و فشرده است.
مشخص کننده‌ی اهمیت خبر است.
تفکیک کننده‌ی مطالب از هم است.

لید چکیده‌ی متن و تیترا چکیده‌ی لید است.

اصول تیتر نویسی:

- تیتر نویسی یکی از فنی ترین ، حرفه ای ترین و در عین حال شیرین ترین کارهای تهیه خبر است . تیتر جمله ای است که در خلاصه ترین شکل ممکن ، قصد دارد پیامی مرتبط با متن خبر را به مخاطب منتقل کند.

- از تکرار کلمات در تیتر باید خودداری شود.
- در تیتر از کاربرد واژه های اضافی و توضیحی باید خودداری کرد.
- تیتر باید به گونه ای باشد که در آن به اندازه نیاز و فقط به مهمترین عناصر شش گانه خبری اشاره شود .

اصول تیتر نویسی:

- در نگارش تیتر باید از واژه های آشنا و رسا استفاده کرد .
- تیتر باید حتی الامکان با فعل به پایان رسیده و دارای مفهوم باشد.
- در تیتر نیاز به نقطه گذاری در پایان جمله نیست ، ولی به کاربردن علائم سجاوندی در داخل تیتر اشکالی ندارد.
- تیتر نباید مبهم و شعاری باشد.
- از نگارش تیتر سئوالی و منفی باید پرهیز کرد.

اصول تیتر نویسی:

- در تیتر باید با کمترین واژه ها بیشترین معنی ، مفهوم و پیام را بیان کرد.
- تیتر باید به گونه ای باشد که نوع ، موضوع و ارزش های خبری را بیان کند .
- تیتر حتی المقدور نباید با قیدهایی زمان و مکان شروع شود .
- تیتر را باید پس از تنظیم خبر نوشت.

حداکثر کاراکتر مجاز در اخبار رسمی برای نگارش تیتر اصلی ۷۵ کاراکتر،
برای تیتر فرعی ۸۰ کاراکتر و برای سوتیتر ۲۰۰ کاراکتر است.

اجزای تیتر:

تیتر اصلی، تیتر فرعی (روتیتر)، سوتیتر و میان تیتر

لید چیست؟

چکیده مهمترین مطلب که در پارگراف اول می آید.
لید در انگلیسی Lead به معنای هدایت و راهنمایی است.

اصول نگارش لید:

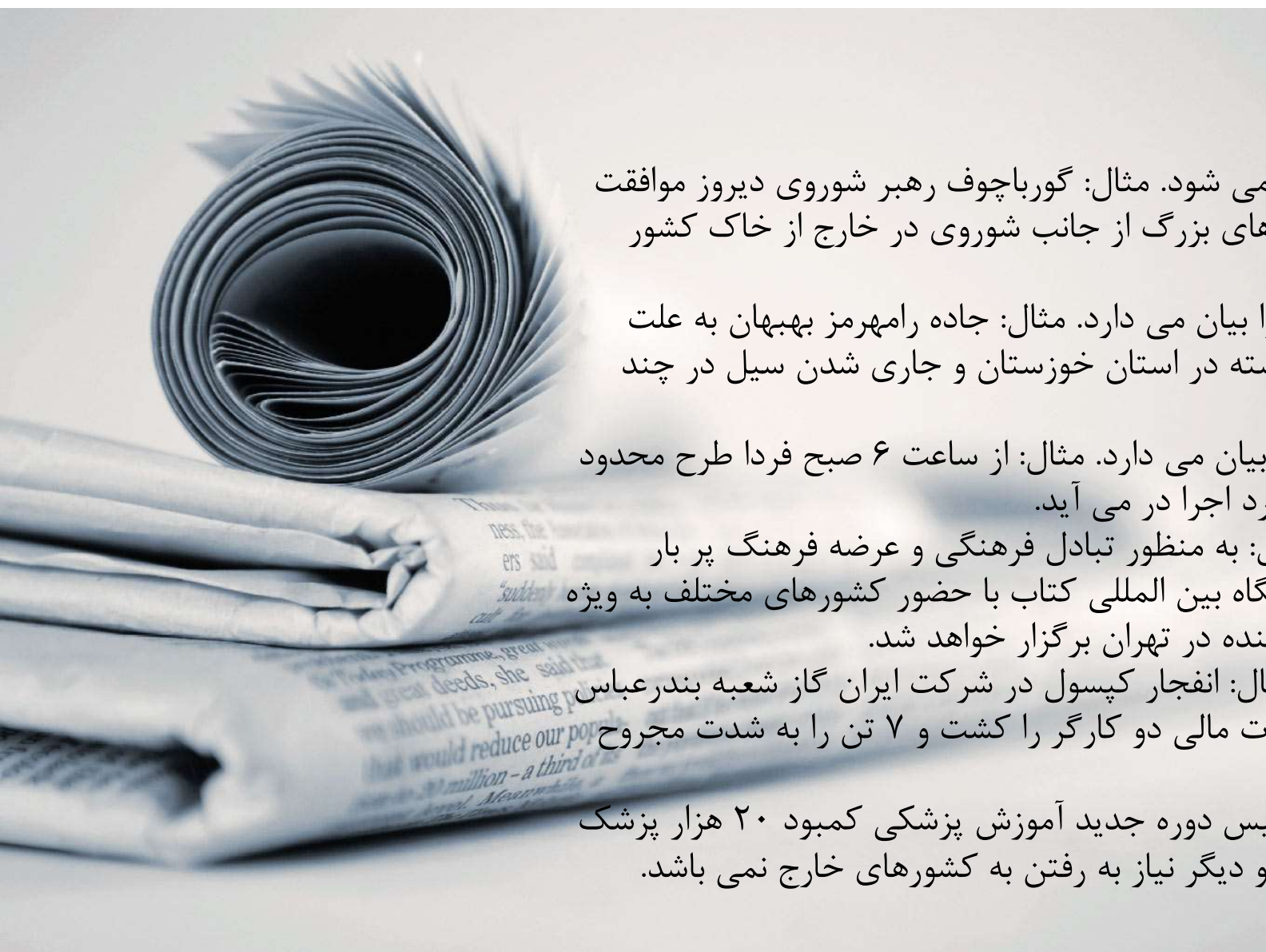
- لید باید چکیده مهم ترین مطلب را به صورت مشخص و معلوم بیان کند.
- از نوشتن مطالب مبهم در لید باید خودداری کرد.
- مطالب جزئی در لید نباید نوشته شود.
- لید خبر باید حاوی یک یا حداکثر دو جمله باشد.
- در نوشتن لید نباید تعداد کلمات از حدود ۴۰ کلمه بیشتر باشد.
- لید نباید با زمان یا مکان شروع شود مگر این زمان و مکان اهمیت ویژه ای داشته باشد.

انواع لید؟

لید بر اساس عناصر خبر:

۱- کہ ۲- چہ ۳- کی ۴- چرا ۵- چگونہ ۶- کجا

که: با معرفی شخص شروع می شود. مثال: گورباچوف رهبر شوروی دیروز موافقت خود را برای برچیدن قدرت های بزرگ از جانب شوروی در خارج از خاک کشور اعلام کرد.

لید کجا: محل وقوع واقعه را بیان می دارد. مثال: جاده رامهرمز بهبهان به علت بارندگی های ۴۸ ساعت گذشته در استان خوزستان و جاری شدن سیل در چند نقطه جاده مسدود شد.

لید کی: زمان وقوع واقعه را بیان می دارد. مثال: از ساعت ۶ صبح فردا طرح محدود ترافیک در مرکز تهران به مورد اجرا در می آید.

لید چرا: یا دلیل رویداد مثال: به منظور تبادل فرهنگی و عرضه فرهنگ پر بار اسلامی نخستین دوره نمایشگاه بین المللی کتاب با حضور کشورهای مختلف به ویژه کشورهای اسلامی در سال آینده در تهران برگزار خواهد شد.

لید چه: یا موضوع رویداد مثال: انفجار کپسول در شرکت ایران گاز شعبه بندرعباس علاوه بر آتش سوزی و خسارت مالی دو کارگر را کشت و ۷ تن را به شدت مجروح کرد.

لید چگونگی: رویداد: با تأسیس دوره جدید آموزش پزشکی کمبود ۲۰ هزار پزشک در کشور برطرف خواهد شد و دیگر نیاز به رفتن به کشورهای خارج نمی باشد.

لید بر اساس موضوع خبر :

- ۱- لید یک موضوعی (لید مستقیم- لید عمقی- لید تشریحی - لید سوال- لید نقلی- لید تمثیلی- لید ادبی)
- ۲- لید چند موضوعی (لید چند خبری- لید فهرستی- لید مرتبط یا مقایسه ای- لید متراکم- لید تاریخی و...)

لید یک موضوعی:

لید مستقیم: لیدی است که خبر به صورت ساده و مستقیم و بدون ابهام می باشد.
لید عمقی: برای خبرهای پیچیده به کار می رود مانند: خبرهای سیاسی و اقتصادی

برای روشن شدن مطالب

لید تشریحی: نویسندگان یا خبرنگار سعی دارد با تحریک احساسات خواننده را به خود جلب کند. مثل: دیدن بچه دوقلو که شبیه قورباغه می باشد.

لید سوال: با طرح یک سوال حس کنجکاوی خواننده را تحریک می کند مثل: مردم تهران بی صبرانه منتظرند تا بدانند دولت برای جلوگیری از شیوع بیماری وبا در پایتخت چه تصمیمی اتخاذ می کند.

لید نقلی: استفاده کردن از نقل قول مستقیم از یک شخصیت مثل: من به طرف چوبه دار می روم ولی به همه مردم بگوئید که بی گناهی را به خطای ناکرده مجازت می کنند این آخرین گفته ی محکومی بود که سحرگاهان امروز در زندان به دار مجازات آویخته شد.

لید تمثیلی: لیدی است که با ضرب المثل به کار برده می شود استفاده از اشعار و ضرب المثل

لید ادبی: از یک اندیشه فلسفی یا ادبی استفاده می شود. مثال: در زندگی ملتها هم مثل افراد لحظاتی از هوشیاری پیش می آید که یکباره بافت زندگی آینده آنان را زیر و رو می کند و تار و پود هستی ایشان را رنگ و روی دیگری می دهد.

لید مستقیم (ساده) :

این گونه لیدها چون لیدهای پاسخ دهنده به عناصر خبر هستند ساده و مستقیم به مهم ترین قسمت خبر می پردازند. لید مستقیم غالباً در خبرهایی استفاده می شود که موضوع آن ساده و خالی از پیچیدگی است و به همین علت می توان آن را به زبان ساده و در یکی دو جمله بیان کرد.

مثال: نمایندگان مجلس شورای اسلامی در نشست روز یکشنبه ماده یک طرح جرم سیاسی را به تصویب رساندند.

لید عمقی:

لید عمقی برای اینکه موضوع به حد کافی روشن و قابل درک شود از لید ساده طولانی تر است اطلاعات بیشتری درباره رویداد ذکر می کند.

مثال: نمایندگان مجلس شورای اسلامی در نشست روز یکشنبه ماده یک طرح جرم سیاسی را به تصویب رساندند. بر اساس این طرح که سال هاست مورد بحث احزاب و گروه های سیاسی قرار دارد توهین به رؤسای قوا و نمایندگان مجلس بدون قصد ضربه زدن به اصل نظام جرم سیاسی محسوب می شود.

لید تمثیلی:

شروع لیدهای تمثیلی با یک ضرب‌المثل یا مصراع‌ی از یک شعر معروف است که باید با نوع رویداد هماهنگی داشته و در واقع مصداق رویداد باشد.

مثال:

«هر که بامش بیش، برفش بیشتر»، این روزهای سرد زمستانی که ارتفاع برف در برخی مناطق شهری به نیم متر رسیده، دستمزد برف پاروکن‌ها ناگهان به چند برابر افزایش یافته است و باید گفت هر که بامش بیش خرجش بیشتر.

A roll of newspaper and several folded newspapers are shown against a light background. The roll is on the left, and the folded papers are stacked on the right. The text on the newspapers is partially visible and out of focus.

لید تشریحی و تحلیلی:

پرکاربردترین لید عمدتاً در خبرهای سیاسی و اقتصادی و گزارش‌های خبری، لید تشریحی و تحلیلی است. این گونه لید بر اساس داده‌ها و اطلاعات خبری نوشته می‌شود.

در این لید با بهره‌گیری از آگاهی‌ها و رویدادهای خبری متصل به هم و از مجموع آن‌ها می‌توان به تحلیلی مبنی بر واقعیات دست یافت و یک لید تحلیلی و تشریحی به مخاطب ارائه کرد.

مثال: جنایت از نوع شیشه‌ای آن همچنان قربانی می‌گیرد و این بار مردی معتاد که دچار توهم ناشی از ماده مخدر شیشه بود در خیابان نارمک تهران در جنایتی هولناک همسرش را به بهانه حاضر نشدن بر سر سفره شام با ضربات چاقو به قتل رساند.

لید سوالی یا استفهامی:

لید سوالی یک پرسش مطرح می کند که باید جذاب و گیرا باشد و حس کنجکاوی و توجه مخاطب را برانگیزد. گرچه هر سوالی ممکن است برای مخاطب جالب نباشد اما باید دارای یکی از ارزش های خبری باشد تا برای مخاطب ارزش پیگیری داشته باشد.

مثال: آیا واقعاً می خواهید بدانید سن بیولوژیکی شما چقدر است؟ دانشمندان در اسپانیا یک آزمایش خون جدید ابداع کرده اند که ظاهراً می تواند نشان دهد با چه سرعتی در حال پیر شدن هستیم و چقدر از عمر ما باقی است.

لید نقلی :

نقل بخش مهمی از سخنان اشخاص در پاراگراف اول خبر، لید نقلی را می سازد. این نوع لید به سه صورت نوشته می شود:

الف: نقل قول مستقیم: این نوع لید در حالات زیر به کار می رود :

- زمانی که سخن شخص مهم و حساس است، باید بدون دستکاری، عین کلمات بیان شود.
- در حالتی که نقل قول مستقیم نشانگر شخصیت و طرز فکر گوینده است.
- در حالتی که خبرنگار می خواهد سخن منبع خبری را عیناً عرضه کند.

در این لید در حد تصحیح اشتباهات دستوری به شرط آن که معنی سخن عوض نشود، می توان جای برخی کلمات را عوض کرد، در غیر این صورت باید از لید غیرمستقیم استفاده شود.

مثال:

- وزیر جنگ رژیم صهیونیستی در مرکز مطالعات امنیتی اسرائیل تاکید کرد: «ایران اصلی ترین دشمن اسرائیل است و تل آویو داعش را به ایران ترجیح می دهد.»

- معاون شرکت آمریکایی سازنده قطعات صنایع هوایی "هایکو" گفت: «ایران در مرکز یک منطقه بزرگ قرار دارد و از قابلیت های تبدیل شدن به یک قطب حمل و نقل هوایی منطقه ای برخوردار است.»

ب) نقل قول غیرمستقیم: در این نوع لید، نقل قول دستکاری می شود و گیومه در آن حذف می شود ولی مفهوم نباید تغییر کند.

مثال: وزیر بهداشت معتقد است در صورتی که برجام اجرا شود حتماً به خاطر حذف واسطه ها شاهد کاهش قیمت ها خواهیم بود.

لیدمتراکم (فشرده):

لید متراکم لیدی است که در آن چند موضوع با درجه اهمیت تقریباً مساوی کنار هم قرار می‌گیرند. در واقع وجود چند موضوع هم سطح باعث می‌شود که موضوعات اولویت بندی نشوند.

مثال: برف و کولاک در شرق آمریکا که زندگی ۸۵ میلیون نفر را مختل کرده، تاکنون به کشته شدن ۱۱ تن، ۹۸۹ حادثه تصادف، بسته شدن پل‌ها، تونل‌ها و بسیاری از بزرگراه‌ها، لغو بیش از ۶ هزار پرواز هواپیما منجر شده است.

لید تلفیقی (چند موضوعی):

در این نوع لید چند موضوع و مضمون به صورت تلفیقی و به حالتی فهرست وار، متراکم و یا مقایسه ای عرضه می شوند. البته از این لید در صورتی باید استفاده کرد که قادر به نوشتن یک بند کوتاه باشیم و اگر قرار است لید طولانی شود بهتر است از لید تلفیقی پرهیز شود.

مثال: درحالی که گفت و گوهای فشرده سیاسی برای صلح سوریه در ژنو در جریان است درگیری های شدید میان نیروهای وفادار به بشار اسد با گروه های تروریستی در اطراف حلب شدت گرفته است.

لید فهرستی:

در برخی از رویدادها، نکات مهم همپراز و همسان از نظر ارزش های خبری نظیر "دربریگری" وجود دارد که به صورت فهرست شده می توان در لید قرار داد. در متن خبر، یکایک موضوعات به همان ترتیب که در لید آمده است، توضیح داده می شوند.

مثال: رییس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور امروز اعلام کرد: عیدی امسال کارکنان دولت ۶۸۷ هزار تومان تعیین شد، یارانه نقدی این ماه تا روز شنبه به حساب سرپرست خانوارهای واجد شرایط واریز می شود و افزایش حقوق کارکنان نیز کمتر از ۱۰ درصد نخواهد بود.

لیدقیاسی (مقایسه ای):

در حالتی که اختلاف یا تشابهی بین دو رویداد توامان و مرتبط مورد نظر است یا دو وضعیت مقایسه می شود، لید قیاسی به کار می بریم.

مثال: در حالی که برف و سرما دمای شهرستان ورزقان را به منفی ۲۷ درجه سانتی گراد رسانده است هموطنان ما در استان های جنوبی کشور از جمله بندرعباس در دمای بین ۲۱ تا ۲۷ درجه سانتیگراد از هوایی بهاری لذت می برند.

لید استنباطی:

در لید استنباطی معمولاً برداشت کلی و استنباط خبرنگار از رویداد، عنصر اصلی را تشکیل می دهد.

مثال: وزیر آموزش و پرورش با انتقاد از اینکه پس از بروز هر مشکل در خصوص آسیب های اجتماعی معمولاً همه نگاه ها به سوی آموزش و پرورش است، اظهار داشت که ریشه آسیب های اجتماعی چندعاملی است و نباید همه تقصیرها را بر دوش یک نهاد یا دستگاه بیندازیم.

لید چندخبری:

لید چندخبری، لیدی است که برای تنظیم چند خبر متفاوت که حداقل از یک جهت دارای وجه مشترک هستند. این لید از جهت تراکم اخبار شبیه لید متراکم است با این تفاوت که در لید متراکم، تراکم اطلاعات یک رویداد با آگاهی های تقریباً همتراز از نظر اهمیت، نگارش می شود اما لید چندخبری بطور معمول برای خبرهای تلفیقی یا گزارش های خبری نوشته می شود.

لید چندخبری معمولاً در گزارش های خبری در مورد وقایع تعطیلات پایان هفته و گزارش هایی در مورد حوادث اجتماعی یا سیاسی به کار می رود.

مثال: تصادفات سفرهای تعطیلات نوروزی سبب مرگ ۵۶ تن از مسافران در نقاط مختلف کشور شد. تگرگ غافلگیر کننده در استان های البرز و قزوین بیش از ۱۵۰۰ زخمی برجا گذاشت. امدادگران هلال احمر یک کودک سه ساله را از عمق ۱۲۰ متری چاهی در مهرشهر کرج نجات داده و چهار پسر جوان که در ارتفاعات دماوند ناپدید شده بودند را پیدا کردند.

لید غیرعادی (غیر متعارف):

بسیاری از رویدادها و حوادث برای ما و خبرنگاران غیرعادی است اما تنها هنگامی می توان به غیرعادی بودن رویداد واقف شد که یک لید غیرمتعارف و غیرعادی برای آن نوشته شود. اینگونه لیدها در خبرهای ورزشی، حوادث و هنری کاربرد دارد.

مثال:

- پرنده کوچولوی دریایی، پرواز بوئینگ غول پیکر در ایالت ویرجینیا را مختل کرد.
- تیم فوتبال ایران ستاره نشد، زیرا تمام بازیکنان مثل خورشید درخشیدند و توانستند تیم حریف را شکست بدهند.

لید متعارض:

در لید متعارض، اختلاف نظر و عمل در یک رویداد مورد نظر است. لیدی که فرد یا موضوعی را با فرد یا موضوعی دیگر مقایسه می کند یا متضاد یک فرد یا موضوع را در مقابل یک فرد یا موضوع های دیگر به نمایش می گذارد به عبارتی به تناقض ها و تضادها در خبر اشاره دارد.

مثال: رییس جمهوری آمریکا از عدالت در جامعه سخن می گوید اما از مرگ ۲۰۰ سیاه پوست در ایالت تگزاس اظهار بی اطلاعی می کند.

نکته: در **لید نقلی** به جای «گفت» از عبارات دیگری چون «اظهار داشت»، «اخطار کرد»، «فاش کرد»، «ادعا کرد»، «هشدار داد»، «انتقاد کرد»، «یاد آور شد»، «ابراز داشت»، «درخواست کرد» و ... با توجه به بار معنایی هر یک استفاده می شود.

نکته: در **لید نقلی** به جای «گفت» از عبارات دیگری چون «اظهار داشت»، «اخطار کرد»، «فاش کرد»، «ادعا کرد»، «هشدار داد»، «انتقاد کرد»، «یاد آور شد»، «ابراز داشت»، «درخواست کرد» و ... با توجه به بار معنایی هر یک استفاده می شود.

نکته: در **لید نقلی** به جای «گفت» از عبارات دیگری چون «اظهار داشت»، «اخطار کرد»، «فاش کرد»، «ادعا کرد»، «هشدار داد»، «انتقاد کرد»، «یاد آور شد»، «ابراز داشت»، «درخواست کرد» و ... با توجه به بار معنایی هر یک استفاده می شود.

نکته: در **لید نقلی** به جای «گفت» از عبارات دیگری چون «اظهار داشت»، «اخطار کرد»، «فاش کرد»، «ادعا کرد»، «هشدار داد»، «انتقاد کرد»، «یاد آور شد»، «ابراز داشت»، «درخواست کرد» و ... با توجه به بار معنایی هر یک استفاده می شود.

نکته: در **لید نقلی** به جای «گفت» از عبارات دیگری چون «اظهار داشت»، «اخطار کرد»، «فاش کرد»، «ادعا کرد»، «هشدار داد»، «انتقاد کرد»، «یاد آور شد»، «ابراز داشت»، «درخواست کرد» و ... با توجه به بار معنایی هر یک استفاده می شود.

نکته: در **لید نقلی** به جای «گفت» از عبارات دیگری چون «اظهار داشت»، «اخطار کرد»، «فاش کرد»، «ادعا کرد»، «هشدار داد»، «انتقاد کرد»، «یاد آور شد»، «ابراز داشت»، «درخواست کرد» و ... با توجه به بار معنایی هر یک استفاده می شود.

